

Василь Придатко-Долін — натхненник української школи біотогеоінформатики

Григорій Коломицев

*Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ, Україна)
Група з питань біотогеоінформатики — ULRMC Biotic GIS Group (BioModel)
ГО Українська природоохоронна група
e-mail: gk@uncg.org.ua; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-0747-8600>*

KOLOMYTSEV, G. Vasyl Prydatko-Dolin, the inspirer of the Ukrainian school on biotic geoinformation science. — Naturalist, teacher, translator, biographer, polar explorer, artist and historian of expeditions in Arctic-and-Antarctic. The author-developer of dozens of GIS and hundreds of thematic maps on biodiversity and on mammals environment in Ukraine, Eastern Europe and Arctic. The author and co-author of more than two hundred scientific and popular science works, including manuals and textbooks. V.P-D. made a significant contribution to application of IT-achievements of the United States and Western European countries into mammalogy, ornithology, botany, and nature conservation in post-soviet Ukraine.

Біографічні відомості

Василь Іванович Придатко (творчий псевдонім Придатко-Долін) — науковець, полярник, викладач, перекладач, історик, художник (рис. 1–2). Народився 2 січня 1955 р. в Києві, у родині службовців. Батько — художник-графік (з Вінниччини). Мати — друкарка-перекладачка (з Сіверщини). У 1972 р. у Києві закінчив україномовну школу із золотою медаллю. Учився рисунку і живопису в київських студіях. У 1977 р. — випускник біофаку КНУ ім. Т. Шевченка. Керівник диплому — проф. Б. Кістяківський.

Упродовж 1977–1978 рр. працював в Інституті зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ) в лабораторії д.б.н. М. Воїнстенського. У 1978–1988 рр. зимував і працював на островах Врангеля і Геральда (Східна Арктика). Серед іншого — керував авіаобліком білих ведмедів на узбережжі від Мису Шмідта до Ведмежих островів.

Рис. 1. Василь Придатко-Долін. 2020. Фото Т. Придатко.

У 1977 р. — учасник експедицій ІЗАНУ (в Україні, Молдові, Білорусі). У 1978–1988 рр. — учасник авіа- та наземних обліків барлогів білого ведмеда на островах Врангеля і Геральда, де брав участь також у міченні білих ведмедів у горах Дрім-Хед, обліку моржів на мисі Блоссом, обліку північних оленів, вівцебиків, пошуках полярних вовків. У 1989–1992 рр. — учасник та/чи керівник експедицій ІЗ АН Каз. РСР із вивчення у т. ч. мисливської фауни у Північному Тянь-Шані та Прибалхашші.

У 1985 захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня к.б.н.. З 1988 до 1992 р. — співробітник ІЗ АН Казахської СРСР. З 1993 до 1999 р. — співробітник Мінприроди України (зокрема, очолював Департамент збереження землі та біорізноманіття). Стажувався у КМУ (Київ) та WCMC (Великобританія). Учасник та/або керівник делегацій України: UN FCCC, UN CCD, UN CBD та SBSTTA; конвенцій ‘Ramsar’, ‘Bonn’ та ‘Bern’; AEWА та інших міжнародних договорів. Експерт ЕЕС (з питання огляду екологічної діяльності у Болгарії). Експерт IPBES (Deliverable 3c).

Упродовж 1999–2020 рр. — співробітник УІДНСР¹, згодом УЦМЗР-ULRMC. Менеджер десятків ІТ-проектів, виконаних у т. ч. для USAID, RIWM, MNP, UNEP-GEF. Викладав на курсах підвищення кваліфікації при Мінприроди України (Київ), в НПУ ім. М. П. Драгоманова (Київ), НУБіП (Київ), на тренінгах у заповідниках України. Відвідав більше ніж 20 країн світу, у т. ч. Вогняну землю (Аргентина) та Квінсленд (Австралія).

Ключові наукові та освітні доробки

Василь Іванович — один із засновників і натхненників української школи біологічно орієнтованої геоінформатики² (для ботаніків, орнітологів, теріологів, спеціалістів з питань заповідної справи, сільського господарства, міжнародного права (природоохоронних договорів)).

В ULRMC — лідер, автор-розробник та/чи співавтор чисельних цільових ГІС із вивчення різних груп рослин і тварин, біорізноманіття, лісів, агроекосистем, водно-болотних угідь, екомережі — в Україні та Східній Європі, ідеолог та ініціатор індикаторно-індексного підходу, створення сценаріїв, із залученням даних ДЗЗ, виготовлення перших картографічних анімацій, а також індексу узагальненого видового різноманіття (MSA), сценаріїв GLM та ін. (Prydatko & Kolomytsev 2011, 2013). Такі моделі побудовано, зокрема, для ведмеда бурого, вовка, шакала, рисі євразійської, kota лісового, вивірки, зайця сірого, лося, свині дикої, вечірниці малої та ін. (Species ... 2021)³.

¹ Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при РНБО України.

² У 2008 р. напрям запропоновано називати *біотогеоінформатика* (Придатко *et al.* 2008: 24–25).

³ MSA — акронім від Mean Species Abundance (повністю: Mean abundance of original species relative to their abundance in undisturbed ecosystems). GLM — Generalized Linear Model.

У 2000–2003 — конструктор цільової ГІС та аналітик з опрацювання матеріалів 55-річного обліку ссавців у Північному Льодовитому океані (Belikov & Prydatko 2013 a b). У списку для картографії — ведмідь білий, песець, морж, білуга, кит гренландський, нерпа кільчаста, лахтак. Одна з останніх розробок — сценарії зміни ареалу вивірки у Східній Європі до 2100 року (Коломицев & Придатко-Долін 2020), у якій учений проаналізував у т. ч. поширення *Sciurus vulgaris ukrainicus* (Migulin, 1928).

Автор понад 240 наукових та науково-популярних праць, у т. ч. «Агробіорізноманіття України...» (2005, 2006) та «Ландшафтна екологія...» (2008).

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

У 1980-х за підсумками полярних експедицій надав сотні сторінок матеріалів для щорічних Літописів природи заповідника «Острів Врангеля». Уклав перший атлас колоній морських птахів островів Врангеля і Геральда. Виконав дослідження на о. Колючин. У 1991 р. досліджував уміст пестицидів і важких металів у тканинах і органах хребетних тварин на о. Більшовик (Архіпелаг Північна Земля). Майстер організації колективної роботи. Залучав до співпраці у проєктах УЦМЗР учених НАНУ (зокрема, к.б.н. В. Крижанівського, к.б.н. В. Стовбчатого, к.б.н. Г. Гаврися, акад. О. Созінова, акад. О. Тараріко, акад. В. Кухаря), екологів-математиків (д.т.н. О. Лисенка, д.т.н. С. Чумаченка, к.ф.-м.н. О. Мінарченка), ботаніків (д.б.н. Р. Бурда) та ін.

У 1980-х отримав диплом фотохудожника; автор десятків колажів, презентацій, сотень тематичних карт, у т.ч. щодо поширення ссавців.

Портфоліо мистця — сотні рисунків та акварелей, колажів, у т. ч. для презентацій, посібників, підручників, історико-документального кіно. Персональні виставки: «Україна-Арктика-Антарктика (живопис, графіка, освіта)» — НАНЦ, Київ; «Імпресії художника експедицій» (Львів). У 2017 р. журнал «Фокус» опублікував нарис Олени Струк про художника — «Полярний пейзаж. Людина-острів» (<https://focus.ua/long/373745>).

Рис. 2. Польові замальовки Василя Івановича під час експедицій (олівець). Отримано від автора.

Василь Іванович — історик з питань дослідження Арктики та Антарктики. Автор біографічних розвідок про мореплавців, полярників, учених, художників з України, зокрема: І. Заводовського, П. Сенька; Л. Портенка, Вс. Аверіна, Г. Глікмана, Т. Шевченка (цей випуск). Започаткував історико-літературний напрям *Антарктична Шевченкіана*¹.

З 2016 р. і до сьогодні — член редакційної ради журналу *Theriologia Ukrainica* (Східноєвропейський теріологічний журнал). Серед колишніх студентів та учнів — автор цього нариса, кандидати біологічних наук А. Горбатенко, А. Козлова, О. Калініченко та ін.

Профіль дослідника у Google Scholar: <https://bit.ly/3k8C8u8>.

Література

- Коломицев, Г., В. Придатко-Долін. 2020. Моделювання поширення вивірки звичайної (*Sciurus vulgaris*) у Східній Європі в умовах зміни клімату, згідно зі сценаріями нового покоління (SSP) до 2100 року. *Theriologia Ukrainica*, **20**: 105–126. <http://doi.org/10.15407/TU2013>
- Придатко, В. І., Г. О. Коломицев, Р. І. Бурда, С. М. Чумаченко. 2008. *Ландшафтна екологія: методичне керівництво з моделювання біорізноманіття із врахуванням впливів на нього*. Ч. 1. Моделювання біорізноманіття: приклад регіону GLOBIO-Україна. Ч. 2. Робочий зошит студента. НАУ, Київ, 1–200.
- Belikov, S., V. Prydatko. 2013 a. Walrus (*Odobenus rosmarus*), polar bear (*Ursus maritimus*), white whale (*Delphinapterus leucas*), bowhead whale (*Balaena mysticetus*), ringed seal (*Pusa hispida*), bearded seal (*Erignathus barbatus*), 'not-identified whales', 'not-identified seals' and narwhal (*Monodon monoceros*) — graduated quantity in the central arctic based on 'The Russian Arctic Biogeographical Database' of 1957–2011. *The Pew Environment Group "Oceans North" International Arctic Program Support. Report (on request)*, 1–50.
- Belikov, S., V. Prydatko. 2013 b. Bear and Ringed Seal Observations (Russian data). *Marine mammals: connecting Arctic regions. The international waters of the Central Arctic*. PEW, 4: 1–14. The Pew Charitable Trusts. <https://bit.ly/39aZmrz>. Retrieved November 10, 2021.
- Prydatko V., G. Kolomytsev. 2011. Biodiversity Modelling Experiences in Ukraine. *Land Use, Climate Change and Biodiversity Modeling: Perspectives and Applications*, 248–264. DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-60960-619-0.ch012> Retrieved November 6, 2021.
- Prydatko, V., G. Kolomytsev. 2013. Biodiversity and habitat changes modelling experiences in Ukraine and Eastern Europe countries. *International Journal of Measurement Technologies and Instrumentation Engineering (IJMTIE)*, **3** (2): 44–62. April-June 2013. NY: IGI Global. DOI: 10.4018/ijmtie.2013040103.
- Species... 2021. *Species profiles. BioModel (web-site)*. <https://biomodel.info/species/>

КОЛОМИЦЕВ, Г. ВАСИЛЬ ПРИДАТКО-ДОЛІН — НАТХНЕННИК УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ БІОГЕОІНФОРМАТИКИ. — Природник, викладач, перекладач, біограф, полярник, художник, історик експедицій в Арктиці-та-Антарктиці. Автор-розробник десятків ГІС та сотень тематичних карт із біорізноманіття, а також із розповсюдження ссавців в Україні, Східній Європі, Арктиці. Автор та співавтор більш як 240 наукових та науково-популярних творів, включаючи посібники та підручники. Зробив помітний внесок у використання в незалежній Україні ІТ-досягнень із США й країн західної Європи, у т. ч. в теріології, орнітології, ботаніці, природоохоронній справі.

¹ Експедиція XXI. 2020. Були колись острови Беллінггаузена і Лазарева. <https://bit.ly/3pY4TMe>